

Luka VAT w Polsce: wyzwanie i reakcja polityki publicznej

Celem proponowanego projektu badawczego jest wszechstronna analiza dynamiki luki VAT w Polsce w latach 2008-2020. Interdyscyplinarne ujęcie obejmujące perspektywy nauki prawa, ekonomii a także socjologii i nauk politycznych ma umożliwić szczegółową analizę przyczyn powiększania się luki, jak również reakcji na ten problem przez instytucje publiczne. Uzyskane wyniki pozwolą na lepsze zrozumienie zjawisk związanych z oszustwami VAT-owskimi, oraz sformułowanie wniosków *de lege ferenda*. Przyczynią się również do lepszego poznania mechanizmów formułowania polityki podatkowej państwa.

Doświadczenia Polski są w tym kontekście szczególnie interesujące.

Po pierwsze, pomimo imponującego wzrostu gospodarczego (jedyna gospodarka UE, która nie doświadczyła recesji po kryzysie z 2008), w 2014 r. 'luka VAT' w Polsce osiągnęła poziom zbliżony do greckiej (CASE, 2018). Tym samym kryzys ściągalności VAT nie mógł być efektem załamania koniunktury.

Po drugie, w analizowanym okresie zdecydowano się na wdrożenie szerokiej gamy środków zaradczych (m. in. 'odwrócony VAT', *split-payment*, reorganizacja administracji podatkowej poprzez powołanie KAS, zmiany przepisów karnych a także wykorzystanie zaawansowanych narzędzi IT takich jak STIR czy wdrożenie JPK). Tym samym, powstała unikalna okazja do badania skuteczności tych narzędzi.

Regulacje prawne będą przy tym analizowane w paradygmacie ewolucyjnym – a zatem uwzględniającym sposób w jaki autorzy przepisów reagują na pojawiające się wyzwania. Z tego względu proponowany projekt badawczy może stanowić istotny wkład do międzynarodowej literatury dotyczącej prawa podatkowego oraz rozwijania i wdrażania polityk publicznych.

Ma to szczególne znaczenie w kontekście harmonizacji podatku VAT. Z jednej strony oznacza to bowiem, że *gross* inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym musi odpowiadać regulacjom unijnym. Z drugiej, uzyskane wyniki będą mogły znaleźć zastosowanie w toczącej się dyskusji na temat możliwych zmian V Dyrektywy.

Szczegółowa analiza procesu narastania i ograniczania luki VAT pozwoli ponadto zgromadzić wiedzę, która może stanowić podstawę debaty publicznej na temat innych obszarów oszustw i unikania opodatkowania (luk) – w szczególności akcyzy i CIT.